

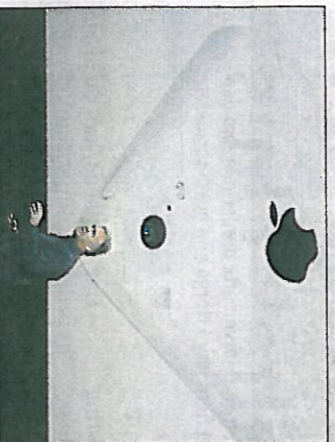
NÆRINGSLIV & ØKONOMI

Flytter til nye lokaler

LEVANGER: Levanger-Avisa har inngått avtale med Nordic Property Group AS om å leie lokaler i det gamle bankbygget Kirkegata 50. Redaktør og daglig leder Roger Rein (bilde) sier til egen avis seg godt fornøyd med vedtaket i avisas styre. Nå starter renovering og oppgradering av lokalene, og Rein håper på innflytting i løpet av høsten. Avisa skal leie lokaler både i første og andre etasje. Eier av bygget er Morten Innhaug fra Levanger. Det er innredet hybler i mesteparten av andre etasje i bygget, og i kjelleren holder utestedet Banken til.

Kursfall for Apple

CUPERTINO: Investorene lot seg ikke imponere da Apple lansert to nye iPhone-versjoner tirsdag, én dyr og én såkalt billigversjon. Med den såkalte billigversjonen håper Apple å vinne markedsandeler også i utviklingsland. Den dyre versjonen, iPhone 5S, vil bli stående som «gullstandarden» innenfor mobiltelefoni, lover Apples visepresident Phil Schiller (bilde).

«Billigversjonen» av telefonen, iPhone 5C, vil rett nok koste 3.300 kroner uten abonnement i USA, skriver The New York Times. Det er langt mer enn ventet. Flere analytikere kritiserer Apple for å ha vært for lite innovative siden Steve Jobs' dødsfall i forfor. (@NTB) (@NTB)

Nytt oljefunn

STAVANGER: Statoil har gjort et nytt oljefunn i Svalde Nord-prospektet i Norskehavet utenfor Nordland. Foreløpig anslår Statoil at funnet, som ble gjort i samarbeid med Petoro og Eni Norge, er på mellom 9 og 19 millioner fat utvinbar olje. Funnet ble gjort omtrent ni kilometer nordøst for det store Norrefeltet. Dette er det andre funnet i Norskehavet på tre uker. (@NTB)

Kostbart togtrøbbel

Feilen på sambandet som førte til at alle tog sto i over to og en halv time tirsdag, koster togselskapene flere millioner kroner. Busser og taxier ble rekvirert for å frakta tusener av passasjerer.

– Anslaget nå er rundt fire millioner kroner, sier kommunikasjonsrådgiver Erik Lødding i NSB. (@NTB)

Mangler fagfolk

Norske slakterier og kjøttbedrifter har skrikende mangel på fagfolk. NM i Kjøtttag skal bidra til at flere unge velger kjøttbransjen. Ifølge spesialrådgiver Espen Lynghaug (bilde) i NHO Mat og Landbruk siter ingen andre bransjer i matindustrien så nye med å dekke dagens kompetansebehov som kjøttbransjen. 69 prosent av norske kjøttbedrifter har underdekning på lærlingen, og 43 prosent mangler fagarbeidere. Lynghaug mener problemet er at for få unge velger å ta fagutdanning for å jobbe i bransjen. I dag er norsk kjøttbransje helt avhengig av å importere utenlandske fagarbeidere.

SIAL INVESTERE: – De to første årene vil vi ta mindre investeringer for å fjerne flaskehalsen. Deretter vil vi investere for å øke produksjonsvolumene.

– Her skal vi være

■ **FOLLAFOSS**
Østerrikske Mayr-Melnhof Group satses i Follafoss. Fabrikken går for fullt, og innen fire år skal produksjonen doubles.

«
Når vi satses her, gjør vi det i et perspektiv på 20 til 50 år.»

Helmut Payer, styreleder

Svein Helge Falstad
falstad@v-a.no / Tlf. 93 20 22 24

Styreleder Helmut Payer i MM Karton Folla Cell AS er over seg av lovord om fabrikkanlegget i Follafoss, og om folket i Verran.

– Her blir vi i mange, mange

år. Vi skal sørge for at fabrikkens begyner å tjene penger. Når vi satses her, gjør vi det i et perspektiv på 20 til 50 år, sier Helmut Payer til Trønder-Avisa.

Skal investere mer

Mayr-Melnhof Group kjøpte maskineri og fabrikkområdet i Follafoss av Södra for 40 millioner kroner. Inntil i går har selskapet i tillegg investert minst et tilsvarende beløp for å sikre oppstart og drift.

Fabrikkens skal etter planen produsere rundt 125.000 tonn tremasse første året.

Innen tre til fire år må årsproduksjonen økes til 200.000 tonn. For å klare det må det investeres i fabrikkens fastslår styrelederen.

– De to første årene vil vi ta mindre investeringer for å fjerne flaskehalsen. Deretter vil vi investere for å øke produksjonskapasiteten. Først må vi imidlertid få

produksjonen i gang og levere volumer i markedet slik at vi kan få rom til å stanse fabrikkens kortvarig når større investeringer skal på plass, sier Payer.

– Godt å starte igjen

Etter å ha stått hermetisk lukket i nesten ett år, kom fabrikkens i gang mandag 2. september. Da var det i forkant foretatt omfattende vedlikeholdsarbeid på maskineriet for å sikre at alt var i teknisk god stand.

– Vi har lagt ned et stort forarbeid og testkjørte anlegget før det ble startet permanent forrige mandag, sier skiftoperatør Tove Lyngås Berg.

Hun var med og stanset fabrikkens i fjor høst, og er i dag svært glad over å få være med og starte den opp igjen.

– Det var en god følelse å kjenne at fabrikkens småt om seg, rullet i gang, og alle deler

Næringsstivsansvarlig i Trønder-Avisa er Håkon Okkenhaug. Han nås på tlf: 932 02 220, e-post: hokken@t-a.no. Tips eller kommentarer om næringsstiv og økonomi i Nord-Trøndelag kan sendes til redaksjonen@t-a.no eller per brev til Trønder-Avisa, postboks 2590, 7738 Steinkjer. Sentralbordet: tlf: 07412.

Det fil skjåe innen tre-fire år, sier Helmut Payer, styreleder for MM Karton Folla Cell AS.

e i mange tiår

fungete som de skulle, sier hun. Ifølge Payer er hovedutfordringene for fabrikkens kostnader på råvarer, det vil si trefiber og elektrisitet, og å klare å skape forfjesne innen rimelig tid.

prosent returpapir og -papp i dagens produksjon på sine papp- og kartongfabrikker. Målet er å øke denne andelen. Returfiber inneholder kjemiske stoffer som ikke er ønskelige i deler av emballasjen vi produserer, blant annet til matvarer.

Var kunde av Södra

MM Group var kunde av Södra Cell Folla og fikk for ett år siden høre at leveransene ville stanses. Det fikk Helmut Payer til å sjekke hvilke andre leverandører som var i markedet. Han innså ganske raskt at fabrikkene innerst i Trondheimsfjorden kunne bli nøkkelen som sikret verdens største kartong- og pappprodusent stabil leveranse av jomfruelig trefiber.

MM Group bruker rundt 75

etter hvert i forhandlingene med selskapet og den lokale Södra-gruppen i Verran.

I dag er han svært fornøyd med handelen og prosessen som er gjennomført.

– Vi har fått svært kvalifisert folk inn i selskapet ved kjøpet av tremassefabrikken. Vi er svært glad for at mange av de tidligere ansatte valgte å bli med videre.

De kan være stolte av jobben de gjør. Jeg føler meg sikker på at de også klarer å forbedre fabrikkens prestasjoner i framtiden slik at vi når målet om 200.000 tonn tremasse i året, sier Payer.

FAKTA

MM Karton Folla Cell AS

- Startet tremasseproduksjon i Follafoss 2. september 2013.
- Starter med 45 ansatte, blir rundt 50 i første omgang.
- Skal opp på 200.000 tonn i årsproduksjon.
- Tremasse er produsert her siden 1909. Nedlagt og gjenoppstilt flere ganger.
- Flere ulike eiere, svenske Södra Cell siden 2000.
- Produserer tremasse av typen CTMP, kjemisk-termomekanisk masse, basert på fæststoffene trefiber, peroxyd, vannglass og lut.
- Produksjonsrekord ble satt i 2009 med 107.000 tonn. Produksjon i 2012 cirka 52.000 tonn.
- 31. oktober 2012 gikk 51 56-dransatte ut porten etter at selskapet la ned produksjonen samme dag.

KONTROLL: Inge Arntsen anbefaler at alle boliger radonmåles, slik som utleieboliger, leide leiligheter og hybler er pålagt.

Snart pålegg om radontiltak i hus

Fra 1. januar 2014 må alle utleieboliger oppfylle kravene til radon i ny strålevernforskrift. Mange er uvitende, sier ekspert Inge Arntsen.

Svein Helge Falstad
falstad@t-a.no / Tlf: 93 20 22 24

Statens strålevern kom i 2011 med en ny forskrift om måling av radon i private boliger som leies ut eller har leiedel.

Forskriften slår fast at kravet om radonmåling i utleieenheter i boliger. Fristen for at disse målingene er 1. januar 2014.

– Det viser seg at det få som har fått med seg det nye kravet til dokumentasjon av radon, sier Inge Arntsen i Byggekontrollen AS i Levanger.

Overgangsordning

Kravet kom i 2011, og tre års overgangsperiode skulle gi huseiere god tid til å foreta målinger og eventuelle utbedringsiltak.

– Kravet gjelder alle typer utleieboliger, både de som leies ut av det offentlige, virksomheter og private, inkludert leiligheter og hybler i tilknytning til egen bolig, sier Arntsen.

Å puste i luft som inneholder den radioaktive gassen radon, øker risikoen for å få lungkreft. Risikoknningen avhenger av hvor lang tid man utsettes for radon og av hvor høyt radonnivået er.

Naturlig stråling

Det er naturlig stråling fra radon i alle jord- og bergarter. En del skifer typer og blåleire har en tendens til å ha store konsentrasjoner.

Arntsen i Byggekontrollen AS har målt radon i mange boliger i Trøndelag, men fortsatt vet han at dette er mange som ikke er klar over utbedringskravet som snart slår inn.

– Vi har mange områder i Nord-Trøndelag hvor radon er fremtredende, og i flere av disse er bygd eller planlagt å bygge boliger, sier Arntsen som legger til at å bo på radon er uproblematisk om man tar

FAKTA

Radon (Rn)

- Radioaktiv edelgass, som har åtte elektroner i sit ytterste skall, P-skallet.
- Ved standard trykk og temperatur er radon fargeløs, luktfri og smaksløs, men under smeltepunktet blir den lysegul til oransje i farge.
- Giftig og kreftfremkallende (lungekrøft).
- Kilde: wikipedia.org

sine forholdsregler og lager radonfeller som sperre og avslag. Arntsen har også radonkontroll og tiltak ved en rekke offentlige byggeprosjekt i Trøndelag.

– Store prosjekt som skole- og barnhageutbygginger er også pålagt radonsjekk og eventuelle tiltak om grenseverdiene passerer.

Selger måleapparat

For å gjøre kontrollen rask, effektiv som mulig slirk at flest mulig boliger kan sjekkes før fristen for at tiltak må være gjennomført løper ut, er det utviklet en liten måleboks. Denne plasseres ut i boligen eller leiligheten en bestemt tid, og er det radon i husets luft vil boksen merke seg det.

– Boksen gir ikke noe signal eller lyd om registrert radongass. Den inneholder et glass som fanger radongassen. Vi må sende boksen inn til Radonlab i Oslo som måler radonfangsten boksen har i seg, sier Arntsen.

Ulike typer tiltak

Pastslår radonfangeren at det er mer radongass enn grenseverdi kan anbefales i en bolig, er det flere måter å utbedre og forhindre innånding av slik gass på.

– Hvor store inngrep man må gjøre hvis grenseverdiene er sprengt, avhenger av husets konstruksjon og hvordan det er bygd. Noen steder er jevnlig utlufting nok, andre steder må det mer seriøse inngrep i boliger til for å hindre radongassen i å komme inn i huset, sier Arntsen som legger til at radon er en luktfri, usynlig gass som ikke gir hodepine, slik noen tror.